

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 grudnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Robert Jurga
Sędziowie:	SSA Sławomir Jamróg (spr.) SSO del. Wojciech Żukowski
Protokolant:	sekr. sądowy Marta Matys

po rozpoznaniu w dniu 6 grudnia 2018 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa M. B.

przeciwko Towarzystwu (...) S.A. (...)w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 20 listopada 2017 r. sygn. akt I C 2892/16

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- w punkcie I kwotę 34.000 zł podwyższa do kwoty 64.000 zł (sześćdziesiąt cztery tysiące złotych),

- punktowi V nadaje treść: „zasądza od Towarzystwa (...) S.A. (...)w W. na rzecz M. B. kwotę 1.218,60 zł (jeden tysiąc dwieście osiemnaście złotych 60/100) tytułem kosztów procesu”,

- w punkcie VII kwotę 1.471,59 zł podwyższa do kwoty 2.676,82 zł (dwa tysiące sześćset siedemdziesiąt sześć złotych 82/100);

2. oddala apelację w pozostałej części;

3. zasądza od powódki na rzecz strony pozwanej kwotę 2.106 zł (dwa tysiące sto sześć złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;

4. nakazuje ściągnąć od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Kielcach kwotę 1.500 zł (jeden tysiąc pięćset złotych) tytułem części opłaty sądowej od apelacji, od której powódka była zwolniona.

SSA Sławomir Jamróg SSA Robert Jurga SSO Wojciech Żukowski

Sygn. akt I ACa 224/18

UZASADNIENIE

Powódka M. B. wniosła o zasądzenie od Towarzystwa (...) S.A. (...)w W. tytułem odszkodowania kwoty 2196 zł z ustawowymi odsetkami, tytułem zadośćuczynienia kwoty 84000 zł z ustawowymi odsetkami, ustalenia odpowiedzialności pozwanego za szkody przyszłe związane z wypadkiem z dnia 10 maja 2016r. i o zasądzenie kosztów procesu. Podała, że w dniu 10 maja 2016r. w K. doszło do zderzenia samochodu osobowego marki O. z samochodem ciężarowym na skutek czego będąc pasażerką samochodu osobowego marki O. doznała obrażeń ciała w postaci stłuczeń wielomiejscowych, ran tłuczonych i krwiaka podskórnego, złamania kości żeber po stronie prawej, reakcji anafilaktycznej oraz urazów obejmujących głowę i szyję. Obrażenia te skutkowały koniecznością hospitalizacji powódki w Klinice (...) w K., gdzie przebywała od 10 do 16 maja 2016 roku. Od czerwca 2016 roku powódka pozostaje pod opieką psychologiczną z powodu stresu pourazowego. Powódka ma widoczną i bolesną bliznę na głowie, gdzie znajdują się drobiny szkła. W ocenie powódki dotychczas wypłacone jej przez pozwanego zadośćuczynienie w wysokości 16000 złotych nie rekompensuje jej krzywdy jakiej doznała na skutek wypadku. Ponadto powódka wymagała opieki, którą sprawował mąż, a łączny koszt opieki wyniósł 2196 złotych. W toku procesu powódka rozszerzyła żądanie powództwa w zakresie zadośćuczynienia do kwoty 160000 złotych.

W odpowiedzi na pozew Towarzystwo (...) S.A. (...)w W. wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu. Nie kwestionowała ona swojej odpowiedzialności co do zasady. Co do żądania zadośćuczynienia strona pozwana wskazywała, że roszczenie jest wygórowane albowiem dotychczas wypłacona powódce z tego tytułu kwota 16000 rekompensuje jej krzywdę, biorąc w szczególności pod uwagę wysokość doznanego przez powódkę uszczerbku na zdrowiu. Natomiast co do odszkodowania podniosła, że żądanie to jest nieuzasadnione, w świetle wymiaru czasu opieki jak i braku wykazania wysokości dochodzonej kwoty. Strona pozwana zakwestionowała także zasadność żądania odsetek za opóźnienie twierdząc, że powinny być one liczone od daty wyrokowania.

Wyrokiem z dnia 20 listopada 2017r. sygn. akt I C 2892/16 Sąd Okręgowy w Kielcach zasądził od Towarzystwa (...) S.A. (...)w W. na rzecz M. B. kwotę 34.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 20 listopada 2017 roku do dnia zapłaty (pkt I); zasądził od Towarzystwa (...) S.A. (...)w W. na rzecz M. B. kwotę 1.860 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 20 listopada 2017r. do dnia zapłaty (pkt II), ustalił, że Towarzystwo (...) S.A. (...)w W. ponosi odpowiedzialność za szkody mogące powstać w przyszłości u M. B., a związane z wypadkiem z dnia 10 maja 2016 roku (pkt III); oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt IV), zasądził od M. B. na rzecz Towarzystwa (...) S.A. (...)w W. kwotę 2.830,80 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt V), nakazał pobrać od M. B. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Kielcach, z zasądzonego w pkt I wyroku roszczenia, kwotę 500 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych od oddalonej części powództwa (pkt VI) nakazał pobrać od Towarzystwa (...) S.A. (...)w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Kielcach, kwotę 1.471,59 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych od uwzględnionej części powództwa (pkt VII).

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowił następujący stan faktyczny:

W dniu 10 maja 2016 roku w K. doszło do zderzenia samochodu osobowego marki O. z samochodem ciężarowym na skutek czego, będąc pasażerką samochodu osobowego marki O., M. B. doznała obrażeń ciała. Odpowiedzialność za wyrządzone szkody z tytułu ubezpieczenia OC ponosi za kierującego pojazdem marki (...) S.A w W.. Na skutek wypadku M. B. była hospitalizowana na Oddziale (...) Wojewódzkiego Szpitala (...) w K. gdzie przebywała od 10 do 16 maja 2016 roku. Została wypisana z rozpoznaniem stłuczenia wielomiejscowego oraz ranami tłuczonymi i

krwiakiem podskórnym okolicy czołowej prawej oraz złamaniem 4 żeber po stronie prawej. W czasie pobytu w szpitalu rewidowano ranę tłuczoną głowy z której usunięto kilka fragmentów szkła. Skutkiem zdarzenia są pourazowe blizny pourazowej o wymiarach 5x6 cm ograniczające częściowo ruchomość skóry czołowej.

Od miesiąca sierpnia 2016 roku powódka leczy się w Poradni (...). Obecnie stan neurologiczny powódki jest prawidłowy. Występują bóle w zakresie lędźwiowego i piersiowego odcinka kręgosłupa. Zmiany w badaniu (...) nie mają związku z wypadkiem z dnia 10 maja 2016 roku.

W wyniku przedmiotowego wypadku u powódki doszło do reaktywnego pogorszenia dobrostanu psychoemocjonalnego. U powódki bezpośrednio po wypadku wystąpiły niepokój, powracające wspomnienia o zdarzeniu, obawy o zdrowie własne oraz najbliższych, lęk przed korzystaniem z samochodu, zamartwianie się o wygląd fizyczny, własną atrakcyjność, zaburzenia snu. Przez okres 3 miesięcy powódka korzystała z pomocy psychologicznej. Wskazane dolegliwości uległy samoczynnemu wyciszeniu i w chwili obecnej ich nasilenie nie sięga granic psychopatologii. Powódka nie wymaga pomocy psychologicznej bądź leczenia psychiatrycznego. Głównym źródłem utrzymującego się dyskomfortu psychicznego powódki jest powstała na czole blizna. Powódka nie podjęła prób specjalistycznego leczenia blizny. Na skutek wypadku u powódki doszło do wystąpienia krzywdy w postaci dyskretnych, reaktywnych dolegliwości nerwicowych, które uległy wyciszeniu. Poczucie dyskomfortu psychicznego związane z wyglądem blizny na czole, może zostać usunięte poprzez podjęcie leczenia w zakresie wyglądu blizny. Blizna pourazowa o wymiarach 5x6 cm zaburza obecnie funkcje czucia. Jest obecnie w fazie remodelingu i wymaga intensywnego leczenia przeciwbliźnowego wraz z zabiegiem operacyjnym. Występująca obecnie u powódki blizna pourazowa ma charakter trwałego uszczerbku na jej zdrowiu z oszpeceniem twarzy i zaburzeniem funkcji czucia i wpływa negatywnie na jej funkcje życiowe, aktywność społeczną i możliwość powrotu do pełnej aktywności zawodowej. Blizna ma charakter trwały i nie zniknie w całości. Powódka po wypadku przez po opuszczeniu szpitala przebywała w domu. Wymagała opieki i sprawował tę opiekę przez okres dwóch tygodni jej mąż D. B. przez 5-6 godzin i wesołą osobą. Po wypadku stała się nadpobudliwa i skłonna do płaczu. Zakłada opaskę na czoło w celu ukrycia blizny. Koszt opieki, jaką sprawował nad powódką jej mąż D. B., wynosi 1860 złotych.

Tytułem likwidacji szkody pozwany Towarzystwo (...) S.A w W. wypłacił powódce zadośćuczynienie w kwocie 16000 złotych.

Przy tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że powództwo jest częściowo uzasadnione. Wskazał, że zasada odpowiedzialności strony pozwanej za skutki wypadku z dnia 10 maja 2016 roku, która wynika z umowy ubezpieczenia OC jest poza sporem, spór ten zaś dotyczy rozmiaru szkody i wysokości roszczeń.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji oparte na art.444 k.c. roszczenie odszkodowawcze, dotyczące kosztów opieki wykonywanej przez męża D. B., było zasadne tylko do kwoty 1860 złotych. Nie było natomiast zasadne żądanie zwrotu kosztów opieki za okres, kiedy powódka znajdowała się w Wojewódzkim Szpitalu (...) w K.. Zdaniem Sądu w tym okresie powódka miała bowiem zapewnioną opiekę w ramach opieki do której zobowiązany był szpital. Uzasadniona zaś była rekompensata w zakresie opieki sprawowanej przez męża powódki w domu. Sąd przyjął godzinną stawkę 12 złotych. Tak kształtują się koszty opieki w miejscu zamieszkania powódki co wynika z przedłożonej uchwały Rady Gminy M.. Sąd nie podzielił w tym zakresie zarzutów strony pozwanej. Sąd czyniąc ustalenia w zakresie czasu trwania opieki dał bowiem wiarę zeznaniom świadków oraz powódki.

Także tylko za częściowo uzasadnione Sąd Okręgowy uznał żądanie zadośćuczynienia.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że dochodzona przez powódkę kwota z tego tytułu była znacznie wygórowana, przy uwzględnieniu: zakresu obrażeń jakich doznała powódka, ich trwałości, stopnia cierpień fizycznych, ich intensywności, szans na przyszłość czy też poczucia nieprzydatności. Jedynym trwałym uszczerbkiem powódki jest bowiem pourazowa blizna na czole, która wymaga intensywnego leczenia, poddania się zabiegom chirurgii plastycznej i medycyny estetycznej, co umożliwi istotną poprawę. Natomiast ewentualne koszty z tym związane nie mogą być oceniane w ramach roszczenia o zadośćuczynienie. Opinia biegłego psychologa wskazuje, że dolegliwości uległy samoczynnemu wyciszeniu i w chwili obecnej ich nasilenie nie sięga granic psychopatologii. Powódka nie wymaga

pomocy psychologicznej bądź leczenia psychiatrycznego. Ma jedynie dyskomfort związany z istniejącą blizną. Tak samo z opinii biegłego neurologa wynika, że obecnie stan neurologiczny powódki jest prawidłowy. Kompensacyjny charakter zadośćuczynienia wymaga, aby przedstawiało ono ekonomicznie odczuwalną wartość, jednak utrzymaną w rozsądnych granicach, odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa. W ocenie Sądu w ramach całokształtu okoliczności kwota zadośćuczynienia 50.000 złotych spełnia te kryteria. Stanowi ona dla powódki ekonomicznie odczuwalną wartość. Sąd wskazał, że wziął pod uwagę także (jako tylko jeden z elementów wpływających na wysokość rekomensaty) stopień trwałego uszczerbku na zdrowiu jakiego doznała powódka na skutek przedmiotowego wypadku. Skoro zaś roszczenie powódki o zadośćuczynienie zostało już wcześniej zaspokojone w kwocie 16000 złotych to powództwo o zasądzenie zadośćuczynienia zasługiwało na uwzględnienie w kwocie 34.000 złotych. Z wyżej wskazanych przyczyn żądanie zadośćuczynienia w wyższym rozmiarze zostało oddalone.

Orzekając o odsetkach za opóźnienie w zakresie zadośćuczynienia Sąd Okręgowy wskazał, że wymagalność roszczenia o zadośćuczynienie za krzywdę, a tym samym i początkowy termin naliczania odsetek za opóźnienie w zapłacie należnego zadośćuczynienia, może się różnie kształtować w zależności od okoliczności sprawy. W tym przypadku Sąd przyjął jako datę wymagalności datę wyrokowania, albowiem jego zdaniem dopiero wówczas została skonkretyzowana wysokość zadośćuczynienia. Zasadne zdaniem Sądu pierwszej instancji było także roszczenie o ustalenie odpowiedzialności pozwanego na przyszłość za szkody, które mogą pozostawać w związku ze zdarzeniem z dnia 10 maja 2016 roku. Uzasadnia to choćby istniejąca u powódki blizna pourazowa i ewentualne dalsze możliwe skutki wskazane w opinii biegłego specjalisty chirurgii plastycznej Ł. D..

Jako podstawę stosunkowego rozliczenia kosztów procesu i kosztów sądowych Sąd Okręgowy powołał art.100 k.p.c. i odpowiednio art. 113 ust. 2 i 4 u.k.s.c., przyjmując, że powódka przegrała proces w około 65%, co określa proporcje obciążenia kosztami stron procesu.

Apelację od tego wyroku wniosła powódka zaskarżając orzeczenie w części oddalającej powództwo ponad kwotę 34000zł a także w zakresie pkt II w części oddalającej powództwo ponad kwotę 1860zł .

Powódka zarzuciła naruszenie :

1. prawa materialnego mające wpływ na wynik sprawy, a to:

a/ art. 481 § 1 k. c. i art. 455 k. c. poprzez jego błędne zastosowanie i zasądzenie odsetek za zadośćuczynienie od dnia wyrokowania, a nie od dnia wymagalności roszczenia to jest od dnia 2 sierpnia 2016 r. do dnia zapłaty;

b/. art. 445 § 1 k.c., przez błędną jego wykładnię, skutkującą przyjęciem, że zasądzona przez Sąd kwota ustalona z uwzględnieniem kwot wypłaconych powódce przez pozwaną w toku likwidacji szkody stanowi kwotę odpowiednią tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę i cierpienia psychiczne, jakich doznała powódka, co w odniesieniu do całokształtu zebranego w sprawie materiału dowodowego było nieuzasadnione i powoduje, że zadośćuczynienie to jako świadczenie jednorazowe, mające raz na całe życie zrekompensować powódce trwałe kalectwo, krzywdę, ból, cierpienia oraz traumatyczne przeżycia doznane w związku z wypadkiem komunikacyjnym stało się nie tylko rażąco niskie, ale również jedynie w części rekompensujące krzywdę, której doznała powódka;

c/. art.444 § 1 powódce nie przysługują w całości żądane koszty, opieki świadczonej przez osoby najbliższej i koszty zakupu paliwa do samochodu, którym rodzina powódki przyjeżdżała do niej w czasie pobytu w szpitalu zarówno w odwiedzinach, jak i świadczenia opieki;

2. naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, tj:

a/. art. 233 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. poprzez błędną, dowolną i wybiórczą ocenę materiału dowodowego w postaci zeznań powódki, świadków oraz opinii biegłych, z których jednoznacznie wynika, że rozmiar bólu krzywdy i cierpienia powódki jest znaczny, a konsekwencje tego zdarzenia będą odczuwane do końca jej życia, w konsekwencji brak należytego uzasadnienia przyczyn nieuwzględnienia pełnego zakresu roszczeń powódki zawartych w pozwie;

b/. art 233 k.p.c. w zw. 2 art. 278 § 1 k.p.c. poprzez dowolną, wybiórczą ocenę materiału dowodowego w postaci opinii biegłych, pomimo jednoznacznych wniosków opinii biegłych sądowych z zakresu chirurgii plastycznej dr n. med. Ł. D. i sądowno-psychologicznej psycholog mgr A. G. o nieodwracalnych i trwałych konsekwencjach wypadku dla zdrowia i samopoczucia powódki;

Powódka wniosła o :

1. zmianę zaskarżonego wyroku w zakresie pkt I i o zasądzenie na rzecz powódki dalszej kwoty 124 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 2 sierpnia 2016r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia;

2.zmianę zaskarżonego wyroku w zakresie pkt II i zasądzenie od pozwanego 1a rzecz powódki dalszej kwoty 336 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 2 sierpnia 2016r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania;

Wniosła także o zasądzenie kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego a I i II Instancję według norm prawem przypisanych.

Rozpoznając apelację Sąd Apelacyjny uznał za własne ustalenia Sądu Okręgowego z tą zmianą, że nieco inaczej ocenił rozmiar krzywdy powódki. Sam stan faktyczny jednak został przytoczony w sposób prawidłowy a dowody w tym dowody z opinii biegłych zostały ocenione zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów.

Zgodnie z art. 444 § 1 k.c. w zw. z art. 436 § 1 k.c. i w zw. z art. 435 k.c. w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia powstałego na skutek ruchu pojazdu mechanicznego, naprawienie szkody obejmuje wszelkie wyniki z tego powodu koszty. Sąd Apelacyjny nie kwestionuje więc (wyrażonego zarówno przez Sąd Okręgowy jak i powódkę) stanowiska, że jeżeli w wyniku uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia poszkodowanej potrzebna jest opieka (stała lub tymczasowa), odszkodowanie obejmuje także koszty tej opieki. Niewątpliwie więc zarówno koszty opieki pozostające w związku uszczerbkiem jak i celowe wydatki komunikacyjne (jak na przykład dojazdu do szpitala, itp.), mogą pozostawać w związku z wypadkiem, przy czym dotyczy to nie tylko poszkodowanego, ale również członków jego rodziny opiekującej się nim. W orzecznictwie utrwalone jest stanowisko, że legitymowanym do dochodzenia zwrotu kosztów pomocy udzielonej poszkodowanemu jest wyłącznie poszkodowany a nie osoba która te koszty wyłożyła. Okoliczność, iż osoba trzecia pomogła poszkodowanemu świadcząc osobiście pomoc lub pomagając z własnych pieniędzy, nie zwalnia zobowiązanego do odszkodowania od obowiązku uiszczenia odszkodowania, jeżeli osoba trzecia świadczy nie w swoim interesie, lecz w interesie poszkodowanego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 1962 r., 2 CR 868/61 OSPiKA 1963, nr 2, poz. , z dnia 16 listopada 1962 r., 4 CR 17/62 OSNCP 1963, nr 11, poz. 246 z. 17 czerwca 1964 r., I CR 639/63, OSNCP 1965, nr 9, poz. 142 z dnia 4 lipca 1969 r., I CR 116/69, OSNCP 1970, nr 5, poz. 82 oraz z dnia 4 października 1973r. II CR 365/73, OSN 1974,Nr9,poz.147).

Należy jednak zauważyć, że według twierdzeń pozwu opieka miała polegać na toalecie rany, zmiany opatrunku i podawaniu leków (k-6), w sytuacji gdy żadne dowody nie wskazują, by mąż powódki zastępował w tym zakresie lub odciążał personel medyczny podczas pobytu powódki w szpitalu w okresie od 10 maja 2016r. do 16 maja 2016r. Z dokumentacji dotyczącej obserwacji chorego wynika(k. 27 -33), że zabiegi medyczne i lekarstwa były podawane przez personel medyczny a do uzyskania samodzielności była ona poddana opiece pielęgniarzkiej. Dalsze zaś wskazywane w pozwie czynności jak: dowóz do przychodni, gotowanie, sprzątanie, czy pomoc w zakupach lub ubieraniu, nie mogły dotyczyć okresu pobytu w szpitalu. Z zeznań zaś D. B. wynika, że w okresie pobytu powódki w szpitalu był on na urlopie. Ewentualne więc przebywanie z małżonką nie wiązało się dla niego z obciążeniem, wymagającym rekompensaty w sposób właściwy dla usług opiekuńczych. Ponadto powołane w apelacji koszty przejazdu wynikające z zakupu paliwa nie były podnoszone przy wyliczeniu wskazanego w pozwie żądania tj kwoty 336zł (k-6). Apelacja nie wskazuje też jakie dowody miałyby wskazywać na wysokość kosztów przejazdu do szpitala i że były one ponoszone w związku z pobytem w szpitalu jak też , że były wyższe niż zwykle koszty użytkowania samochodu określane w we wniosku o zwolnienie od kosztów na poziomie 150zł miesięcznie. Ciężar dowodu w tym zakresie obciążał powódkę (art. 6 k.c. i 232 k.p.c.). Nawet uwzględniając , że ściśle wykazanie szkody nie jest konieczne w tego typu sprawach, to w tym zakresie nawet nie

podniesiono odpowiednich twierdzeń, które mogły być przedmiotem weryfikacji a przede wszystkim ewentualnych zarzutów pozwanej.

Sąd I instancji w sposób logiczny i wyczerpujący wyjaśnił także z jakich powodów odmiennie od świadków i powódki ocenił zakres trwałości uszczerbku związanego z bliznami. Z opinii biegłego Ł. D. wynika, że blizna pourazowa ma charakter trwałego oszpecenia twarzy w okolicy czołowej, co wpływa na aktywność życiową powódki a oszpecenie związane jest także z zaburzeniami funkcji czucia (k.235). Biegły jednak też wyraźnie wskazał, że dysfunkcja funkcji czucia (czy też jak wskazano w innym miejscu -przeczulica), która wiąże się z wygórowanymi reakcjami bólowymi wskazuje na powstania nerwiaka nerwu skórnej okolicy skórnej czołowej prawej, co powoduje konieczność poddania operacji rekonstrukcyjnej w warunkach szpitalnych (k299). Operacja nie spowoduje wprawdzie trwałego usunięcia blizny, jednak logiczna ocena dowodu z opinii biegłego wywołuje wniosek, że zaburzenia bólowe mają charakter czasowy albowiem biegły wskazał, że cierpienie bólowe związane jest z okresem oczekiwania na zabieg. Z opinii nie wynika więc trwałość tego uszczerbku natomiast trwałość wynika z braku możliwości pełnego usunięcia blizn, co ma znaczenie estetyczne. Z opinii tego biegłego wynika, że remodeling twarzy powinien poprawić wygląd i charakter blizn, co powinno wpłynąć pozytywnie na aktywność powódki (k.237). W zestawieniu zaś z wnioskami opinii psychologicznej, że opiniowana nie wymaga leczenia psychiatrycznego czy pomocy psychologicznej należy przyjąć, że blizna powoduje dyskomfort psychiczny, lecz nie mający postaci stanu choroby. Słusznie Sąd Okręgowy wskazywał więc z powołaniem wniosków zawartych opinii psychologicznej, że poczucie dyskomfortu psychicznego związane z wyglądem blizny na czole, może zostać przynajmniej ograniczone poprzez podjęcie leczenia w zakresie wyglądu blizny. Rokowania nie są więc jednoznacznie negatywne a problem wynika z dostępności do zabiegów laserowych refundowanych z NFZ. Należy też zauważyć za Sądem Okręgowym, że powódka nie podjęła żadnej konsultacji z zakresu chirurgii plastycznej (k.232).

Do naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., mogłoby dojść tylko wówczas gdyby skarżąca wykazała uchybienie podstawowym regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, czyli regułom logicznego myślenia, zasadzie doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2005 roku, III CK 314/05, Lex nr 172176). Nie jest wystarczające odmiennie przekonanie powódki o doniosłości poszczególnych fragmentów opinii i większej wartości jej odmiennej interpretacji niż ocena przyjęta przez Sąd I instancji. Sąd Okręgowy w sposób wszechstronny, racjonalny i bezstronny dokonał oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego Prawidłowo ustalił wartość odszkodowania należnego powódce, natomiast zdaniem Sądu Odwoławczego zadośćuczynienie ustalił na zbyt niskim poziomie.

Zadośćuczynienie pozostawione jest uznaniu sędziowskiemu. Sąd drugiej instancji jako Sąd meriti władny jest jednak zmienić wysokość zadośćuczynienia razie oczywistego naruszenia kryteriów ustalania tego świadczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z 18 listopada 2004 r. I CK 219/04 nie publ. LEX nr 146356). Przy ustalaniu zadośćuczynienia uwzględnia się wiek poszkodowanego, stopień cierpień psychicznych, ich intensywność i czas trwania, nieodwracalność następstw tego rodzaju skutków zdarzenia, szanse i rokowania na przyszłość, poczucie nieprzydatności społecznej i bezradności życiowej oraz inne czynniki podobnej natury (zob. wyrok SN z dnia 9 listopada 2007 r., V CSK 245/07, Lex nr 3696691).

W tym przypadku Sąd pierwszej instancji wskazał te kryteria, skupił się jednak przede wszystkim na ranie tłuczonoj i krwiakiem podskórnym okolicy czołowej prawej i następstw z tym związanych, pomijając znaczenie dla odczucia krzywdy powódki bólu fizycznego, z tym przede wszystkim związanego ze złamaniem 4 żeber, odczuwanego do czasu wzrostu. Okoliczności wpływające na wymiar rekompensaty niemajątkowej muszą być zawsze rozważane indywidualnie w związku z konkretną osobą poszkodowanego i sytuacją życiową, w której poszkodowana się znalazła. Jakkolwiek Sąd pierwszej instancji uwzględnił, że powódka w stosunkowo młodym wieku doznała obrażeń, w tym doznała oszpecenia jak i złamania żeber, to jednak nie dał wyrazu temu, że uszczerbek był związany z silnym bólem fizycznym w okresie gojenia złamań a nie tylko z cierpieniem związanym z oszpeceniem w widocznym miejscu, który w części ma charakter nieodwracalny i połączony jest z nadal odczuwalnym bólem fizycznym. Sąd Apelacyjny uznaje, że odpowiednią,

odczuwalną dla powódki rekompensatą krzywdy będzie kwota 80000zł , co przy uwzględnieniu kwoty wypłacanej skutkowało podwyższeniem zasądzonego w pkt I zadośćuczynienia do kwoty 64000zł.

Nie ma jednak podstaw do uwzględnienia apelacji w całości. Słusznie bowiem Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na brak negatywnych następstw neurologicznych (zmiany (...) nie są związane z wypadkiem k.208). Podkreślić też trzeba, że doszło do zrostu złamania i powódka jak wynika z opinii, w związku z tym uszczerbkiem fizycznym, powódka nie odczuwa dolegliwości (k-205). Ból związany z powstaniem (...)okolicy skórnej czołowej prawej nie jest ciągły, lecz palpacyjny i istnieje wysokie prawdopodobieństwo likwidacji lub istotnego ograniczenia tego uszczerbku poprzez operację. Niekorzystne rokowania w sferze psychoemocjonalnej związane były przede wszystkim z wyglądem oszpeconego czoła a w tym zakresie poprawa, choć niepełna, może z dużym prawdopodobieństwem wystąpić po zabiegach chirurgii estetycznej. Ponadto sam wypadek nie był tak poważny jak próbuje to przestawić apelująca. Powódka jak określono została lekko ranna (k.18) a obrażenia nie zagrażały jej życiu (k- 24, k36,) i nie wiązały się długotrwałym pobytem w szpitalu ani też z długotrwałym i skomplikowanym leczeniem specjalistycznym czy rehabilitacją. Dostrzec też trzeba, że mimo problemów emocjonalnych powódki związanych z konsekwencjami estetycznymi, utratą atrakcyjności i pomimo negatywnych doznań związanych okresowym bólem przy dotyku, powódka jednak nie doznała poważniejszych fizycznych trwałych ograniczeń a także nie utraciła możliwości realizowania planów życiowych. Jak wynika z ustaleń, które w tym zakresie nie zostały zakwestionowane w apelacji jej sytuacja życiowa, zawodowa i rodzinna jest ustabilizowana i nie uległa istotnej zmianie na skutek wypadku. Trzeba też uwzględnić, że powódka nie podjęła działań medycznych zmierzających do poprawy wyglądu i likwidacji nerwiaka, nie dochodziła zresztą odszkodowania w związku z koniecznością przeprowadzenia operacji plastycznej. Mimo więc świadomości długotrwałego oczekiwania na ewentualny zabieg w ramach NFZ powódka nawet nie podjęła żadnych działań zmierzających do poprawy wyglądu. Zdaniem Sądu drugiej instancji ustalona na tym etapie kwota zadośćuczynienia na poziomie 80000zł jest odczuwalna i pełni ona swą kompensacyjną funkcję.

Ustalając wysokość zadośćuczynienia Sąd musi także uwzględnić czy wysokość zadośćuczynienia nie prowadzi do rażącej dysproporcji w stosunku do orientacyjnego poziomu zasądzanych kwot z tytułu zadośćuczynienia w innych podobnych sprawach. Ta kwestia nie jest bowiem pozbawiona znaczenia albowiem pozwala ona ocenić, czy na tle tych innych przypadków żądane zadośćuczynienie nie jest nadmiernie wygórowane lub zaniżone (por. wyroki Sądu Najwyższego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2003 r., IV CK 151/02 LEX nr 157306 i z dnia 15 września 1999r. III CKN 339/98 OSNC 2000/3/58). z dnia 16 grudnia 2014 r., I PK 124/14, OSNP 2016, nr 6, poz. 70 i z dnia 1 czerwca 2017 r. I CSK 595/16 Legalis Numer 1629970).

Rozmiar zaś żądanej przez powódki kwoty jest zaś zbliżony do kwot zasądzanych przy daleko większych obrażeniach, zdecydowanie większych oszpeceń okolicy twarzy i konsekwencjach dla sytuacji życiowej (por. wyroki Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 25 stycznia 2017 r. I ACa 689/16 i Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 21 lutego 2017 r. VI ACa 2003/15 publ. portal orzeczeń oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2014 r. I CSK 634/13 G.Prawna 2014/179/5). Powódka powołując się na wyrok tut. Sądu z dnia 28 marca 2013 r. sygn. akt I ACa 203/13 pomija, że oszpececie w tamtej sprawie było związane z rozległym, głębokim i bolesnym w dużo większym stopniu oszpececiem twarzy (głębokie, czerwone wgłębienia z wydzieliną), którego konsekwencją było wiele bolesnych zabiegów, mimo których widoczne blizny pozostały. Przede wszystkim zaś rekompensata w tamtej sprawie dotyczyła uszczerbku spowodowanego przez niedbalstwo ubezpieczonego sprawcy, którego konsekwencje dotknęły studentkę, dla której oszpececie, którego nie dało się w jakikolwiek sposób zamaskować i oznaczało trudności realizacji potrzeb bliskości czy seksualności. Okoliczności więc w obu sprawach nie są porównywalne.

Sąd Apelacyjny uwzględniając okoliczności ujawnione w sprawie oraz uwzględniając okoliczność częściowej wypłaty świadczenia uznał więc za odpowiednie w rozumieniu art. 445§1 k.c. zadośćuczynienie wynikające z kwoty wskazanej w wyroku drugiej instancji.

Podzielić trzeba stanowisko Sądu Okręgowego, że wymagalność roszczenia o zadośćuczynienie za krzywdę może różnie się kształtować w zależności od okoliczności sprawy (przywołać tu można także wyroki SN z dnia 18 lutego 2011r. sygn. akt I CSK 243/10 LEX nr 84810). W tym przypadku dopiero w toku procesu ujawniono okoliczności

związane z powstaniem nerwiaka nerwu skórnej okolicy skórnej czołowej prawej jak i konsekwencje blizny w sferze psychoemocjonalnej powódki. Trzeba zaś zauważyć, że na etapie wezwania do zapłaty zadośćuczynienia obrażenia powódki w postaci złamania żeber uległy zagojeniu a strona pozwana nie mogła uznawać trwałości uszczerbku związanego z uszkodzeniem okolicy czołowej albowiem zwykle zasady doświadczenia życiowego wskazują raczej na dużą skuteczność chirurgii estetycznej. Dopiero więc na etapie postępowania sądowego ujawniły się istotne okoliczności mające znaczenie dla uznaniowej oceny stopnia krzywdy powódki. Potwierdza to okoliczność rozszerzenia żądania w toku procesu co wskazuje, że także dla powódki rozmiar uszczerbku wcześniej nie był ujawnialny. Nie mógł więc mieć zastosowania termin spełnienia świadczenia przez dłużnika, którym jest zakład ubezpieczeń, określony w art. 14 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (tj. na datę zdarzenia Dz. U. Dz.U.2013.392 ze zm.). Strona poznawana pozostaje natomiast w opóźnieniu wskazanym w art. 481§1 k.c. od dnia zamknięcia rozprawy kiedy już знаła wszystkie okoliczności pozwalające jej jako profesjonalście na zweryfikowanie zasadności żądania.

Z tych względów Sąd Apelacyjny zmienił na podstawie art. 386§1 k.c. zaskarżony wyrok w pkt IV podwyższając wskazaną w pkt I kwotę 34000zł do kwoty 64000zł. Zmiana ta wywołała konieczności modyfikacji rozstrzygnięcia o kosztach procesu, przy uwzględnieniu, że powódka, która ponosiła opłaty sądowe wygrała sprawę w 40 %. Odpowiednio też podwyższono kwotę, w jakiej strona pozwana powinna partycypować w kosztach sądowych.

Dalej idącą apelację jako niezasadną oddalono na podstawie art. 385 k.p.c. O kosztach za instancję odwoławczą orzeczono na podstawie art. 98§1 k.p.c. w zw. z art. 100 k.p.c. i w zw. z art. 391§1 k.p.c., przy uwzględnieniu uwzględnienia apelacji oraz przy zastosowaniu § 2 pkt 6 i § 10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych. (Dz.U.2018.265 j.t.). Łączne koszty poniesione przez strony w drugiej instancji to 8100zł (2X 4050zł). Strona pozwana jako wygrywająca na tym etapie w ok. 76% powinna ponieść 1944zł a poniosła 4050zł, co oznacza, że powódka powinna zwrócić stronie pozwanej kwotę 2106zł. Stronę pozwaną natomiast obciąża część opłaty sądowej w zakresie uwzględnionym na etapie apelacji. O ściągnięciu kwoty 1500zł z tego tytułu orzeczono na podstawie art. 113 ust. 1 u.k.s.c.

SSA Sławomir Jamróg SSA Robert Jurga SSO Wojciech Żukowski